

ספר בני"ך שבו ב' חלקים: כאשר מציינים לספר בני"ך שבו ישנם שני חלקים, אין לסמן פסיק לאחר ציון החלק.

וכך מציינים: **שמואל א' ו, ג;** **דברי הימים ב' כ, ד-ז.** (ולפי השיטה שאין מניחים פסיק בין הפרק לפסוק: **שמואל א' ו, ג;** **דברי הימים ב' כ ד-ז**). ניתן לחבר במקף את שם הספר עם החלק: **שמואל-א'.**

כמה פסוקים באותו פרק: כשמציינים לכמה פסוקים שכולם נמצאים באותו הפרק, למשל פסוקים ה, ח, טו ביהושע פרק יג, מציינים כך: **יהושע יג, ה, ח, טו.** או: **יהושע יג, ה. ח. טו.** (ולפי השיטה השנייה הנ"ל: **יהושע יג ה, ח, טו**). אם חוששים שהקורא יתבלבל, כותבים בפירוט: **יהושע פרק יג, פסוקים ה, ח, טו.**

ציוני משנה

האם לציין למיקום במשניות או למיקום בגמרא: כשמציינים למשנה במסכת שיש עליה גמרא, אופן הציון יהיה כדלהלן: בספרי שו"ת, הלכה או ביאורים וחיידושים בגמרא - יש לציין לדף ולעמוד בגמרא, ולכתוב לדוגמה כך: **במשנה ברכות ט ע"ב**, או: **בברכות ט ע"ב במשנה**. ואילו בספרי מוסר, השקפה, חסידות או ספרי ביאורים במשניות - יש לציין לפי סדר המשניות, ולכתוב: **במשנה ברכות פ"א מ"ב**.

ומ"מ, בכל ספר שהוא, כאשר מציינים למפרשי המשנה - יש לציין לפי המשניות, ולכתוב למשל: **כתב הרב ברטנורא בברכות פ"א מ"ב**, ואין לכתוב: **כתב הרב ברטנורא במשנה ברכות ט ע"ב**.

אופן הציון למשנה: כשמציינים לפי המיקום במשניות, עדיף לציין כך: **מובא במשנה בשבת פ"ה מ"ב**, מאשר: **מובא במשנה בשבת ה, ב**. וזאת כדי שהלומד לא יטעה שהמשנה מופיעה בגמרא בדף ה ע"ב.

ציון הפרק: אין לנקוט את שם הפרק, כגון: **פרק תפילת השחר**, אלא: **פ"ד**. וזאת משום שתי סיבות: א. בד"כ קל יותר למצוא את הפרק כשהוא מצוין באופן השני. ב. הסגנון הקצר עדיף.

ציוני זוהר

אופן הציון לזוהר: יש לציין את החומש, הדף (לפי הסדר הישן של הדפים) והעמוד. הזוהר מחולק לג' חלקים: ח"א - בראשית; ח"ב - שמות; ח"ג - ויקרא, במדבר, דברים. מספרי הדפים מתחיל מחדש בכל חלק. אלא שכיום מספר החלק אינו מופיע על הכריכה של ספרי הזוהר, וממילא אם מחבר ספר יציין לפי החלקים הנ"ל, זה יקשה על הלומד למצוא את המקור. ולכן יש לציין עפ"י החומש, כנ"ל. במקרה שהמחבר מביא מספרי ישן שהביא איזה עניין מהזוהר ובספר הישן מצייין עפ"י החלקים, על המחבר "לתרגם" את

מעשה חר'ז
כללי כתיבת ספר - בחרוזים

קצמ

הציון לסגנון של ימינו. למשל, במקום לכתוב: הפלא יועץ הביא מנהג מהזוהר ח"ג דף יט ע"א; יש לכתוב: הפלא יועץ הביא מנהג מהזוהר ויקרא יט ע"א.

ציוני מפרשים ופוסקים

דיבור-המתחיל זהה באותו עמוד: כאשר מפרש מביא באותו עמוד כמה דיבורים-מתחילים במילים זהות, יש לכתוב: ד"ה 'אבי' אמר' - הראשון/השני.

מספר מפרשים שפתחו בדיבור-המתחיל זהה: כשהינך מפרט מספר מפרשים, וכולם פתחו בד"ה זהה - ציין את הד"ה רק לאחר המפרש האחרון. למשל: כתבו התוס', הרשב"א והריטב"א (ד"ה ואם).

הבאת תירוץ אחד מבין כמה שכתב המפרש: כאשר מפרש כתב כמה תירוצים, ומביאים אחד מהם, יש לציין כך: וישבו התוס' (ד"ה ואם, בתירוץ הראשון/השני).

מובאה מכמה ספרים: ביאור שכתבוהו ראשונים וגם אחרונים, אין לכתוב ראשון ביחד עם אחרון, כגון: כתבו הרשב"א והפרי מגדים; אלא יש לכתוב את הרשב"א, ולהוסיף (ניתן גם להוסיף בתור הערת שוליים): וכן כתב הפרי מגדים.

האם לציין את הדף שבו הד"ה, או את הדף שבו הדברים המובאים: בראשונים שנדפסו על דף הגמרא (כגון תוס'), לעתים דבריהם בד"ה מסוים ממשיכים לעמוד הבא. כאשר הינך מביא מהדברים שהתמשכו ונמצאים בעמוד הבא, האם תציין את העמוד שבו נמצא הד"ה או את העמוד שבו הדברים מובאים? - לענ"ד הטוב ביותר הוא לכתוב כך: התוס' (שבת ד ע"א ד"ה דאמרינן) כתבו (בהמשך דבריהם בע"ב) כו'.

ציון הפרק: בציונים לגמרא יש לציין רק את המסכת, הדף והעמוד, אבל את הפרק מיותר לציין. וכן הוא בציונים לרוב המפרשים, אין לכתוב: כתבו התוס' (פ"ג דף מו.), אלא: כתבו התוס' (מו.).

אמנם בציון למפרשים שבהם עיקר החלוקה היא עפ"י הפרק, כגון הרא"ש והקרוב נתנאל, יש לנקוט את הפרק והסימן (או הסעיף). וכשמציינים את הפרק, אין לנקוט: פרק תפילת השחר, אלא: פ"ד.

כמה סעיפים באותו פרק: כשמציינים לכמה סעיפים בפוסקים (כגון שו"ע או רמב"ם), שכולם נמצאים באותו הפרק (או הסימן), למשל סעיפים ה, ח, טו בפרק יג - אם את הפרק והסעיף המחבר רגיל לציין כך: יג, ה, אז כאן יכתוב כך: יג, ה; ח; טו. ואם רגיל לציין: יג, ה, אז כאן יכתוב: יג, ה, ח, טו.

ציון לדפי הרי"ף: כאשר מציינים לרי"ף או למפרשים המובאים בדפי הרי"ף, יש להפנות לדפי הרי"ף, ולציין זאת. למשל: כתב הרז"ה בשבת דף טז ע"א בדפי הרי"ף.

ציון למהרש"א: בציון למהרש"א - אם על אותו דף בגמ' ישנם גם חידושי הלכה וגם